

підозрюваним, його захисником чи законним представником, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, іншою особою, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування».

УДК 343. 14

Людмила Михайлівна СОЛОВЬОВА,

старший викладач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0886-1425>

ОЦІНКА ДОСТОВІРНОСТІ ПОКАЗАНЬ СВІДКА ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Оцінка достовірності показань свідка та інших процесуальних джерел доказів є процесуальною діяльністю і здійснюється слідчим, прокурором, слідчим суддею, судом на підставі закону і в межах їх процесуальних повноважень.

Питанням одержання достовірних показань свідка під час доказування у кримінальному провадженні присвячували свої дослідження В. В. Вапнярчук, Г. Г. Гаврілін, В. Г. Гончаренко, Ю. М. Грошевий, Д. В. Давидова, М. Михеєнко, Г. О. Печніков, М. А. Погорецький, Ю. М. Удалова, М. Є. Шумило та багато інших науковців. Однак на теперішній час не має єдиних підходів до розуміння змісту та сутності з'ясування достовірності показань свідка.

Доказування у кримінальному провадженні є складною формою діяльності слідчого, прокурора, слідчого судді, суду. Цю діяльність прийнято поділяти на окремі елементи, одним з яких є оцінка доказів та їх процесуальних джерел, зокрема, оцінка достовірності показань свідка.

Показання – це відомості, які надаються в усній або письмовій формі під час допиту підозрюваним, обвинуваченим, свідком, потерпілим, експертом щодо відомих їм обставин у кримінальному провадженні, що мають значення для цього кримінального провадження. Свідок зобов'язаний давати показання слідчому, прокурору, слідчому судді та суду в установленому КПК України порядку. Особа дає показання лише щодо фактів, які вона сприймала особисто, за винятком випадків, передбачених КПК України (ст. 95 КПК) (1).

Свідком є фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і яка викликана для давання показань. Вважається, що свідок залучається до участі у кримінальному провадженні лише для того, щоб дати правдиві показання про відомі йому обставини. Тому законодавець встановив, що давання показань для свідка є обов'язком, за невиконання якого до нього можуть бути застосовані відповідні санкції, за винятком випадків, прямо передбачених законом.

Показання свідка мають свої процесуальні особливості і характеризуються певними ознаками: це усне або письмове повідомлення про факти; це повідомлення про обставини, що мають значення для кримінального провадження; це повідомлення, яке надають особи, що викликані для допиту як свідки; це повідомлення, яке отримують в установленому законом порядку

посадові особи, які мають право допитувати як свідків осіб, що залучаються до сфери кримінального судочинства.

Законом визначено, що під час кримінального провадження з'ясовується лише достовірність показань свідка. Так, стаття 96 КПК України визначає, що сторони кримінального провадження мають право ставити свідку запитання щодо його можливості сприймати факти, про які він дає показання, а також щодо інших обставин, які можуть мати значення для оцінки достовірності показань свідка.

Для доведення недостовірності показань свідка сторона має право надати показання, документи, які підтверджують його репутацію, зокрема, щодо його засудження за завідомо неправдиві показання, обман, шахрайство або інші діяння, що підтверджують нечесність свідка.

Свідок зобов'язаний відповідати на запитання, спрямовані на з'ясування достовірності його показань.

Свідок може бути допитаний щодо попередніх показань, які не узгоджуються з його показаннями.

Фактично поза увагою законодавця залишилось з'ясування достовірності показань інших учасників кримінального провадження: потерпілого, експерта, підозрюваного (обвинуваченого).

Оцінка достовірності показань свідка та інших процесуальних джерел доказів – це процес, який відбувається в ході проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, висуненні версій і прийнятті процесуальних рішень (2).

Кримінальний процесуальний закон не містить однозначних приписів щодо оцінки показань свідків під час досудового розслідування на предмет їх достовірності. Але він закріплює ключові положення концепції вільної оцінки доказів стосовно з'ясування достовірності таких показань, а її критерії є результатом наукових узагальнень слідчо-судової практики (3).

Таким чином, гарантують правильну оцінку достовірності показань свідка під час досудового розслідування його правовий статус, гарантії надання правової допомоги, імунітети, відповідальність свідка, заборони протиправного впливу на свідка, процесуальна форма допиту свідка, нормативне визначення вимог до оцінки його показань щодо їх достовірності та високий професійний рівень слідчого, прокурора, що проводить досудове розслідування.

Список бібліографічних посилань:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

2. Ляш А. О. Оцінка достовірності показань свідка у чинному КПК України: деякі проблемні питання. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Право». 2017. № 2 (16). URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n2/17laodpp.pdf>.

3. Лозинська Ю. А. Кримінальні процесуальні гарантії показань свідка. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2017. Том 3. URL: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.47/part_3/25.pdf.